

ANTE ZELJKO
predsjednik Županijskog suda u Vukovaru

Zahvala, Njegovoj Ekselenciji gospodinu Sir Johnu
Ramsdenu i gospođi Caroline Austin

PODRŠKA ŽRTVAMA / SVJEDOCIMA KAZNENIH DJELA

Vukovar, siječnja 2007

ANTE ZELJKO

predsjednik Županijskog suda u Vukovaru

Zahvala, Njegovoj Ekselenciji gospodinu Sir Johnu Ramsdenu¹ i gospođi Caroline Austin²

PODRŠKA ŽRTVAMA / SVJEDOCIMA KAZNENIH DJELA

I. UVOD

Od primitka poziva do početka glavne rasprave, žrtve/svjedoci kaznenih djela ne uživaju primjerenu brigu kako bi se zaštitili od proživljavanja koja neminovno nosi njihovo odazivanje pozivu i ispitivanje na glavnoj raspravi, gdje iskazuju o povrjeđivanju ili ugrožavanju kakvog osobnog ili imovinskog prava, odnosno daju obavijesti o kaznenim djelima i počiniteljima i o drugim važnim okolnostima. Proživljavanja su posebno izražena kod kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa, protiv braka, obitelji i mladeži, ratnog zločina itd. Žrtve/svjedoci praktično su prepušteni sami sebi, a problemi na koje nailaze su sasvim prozaični: gdje je sudska zgrada, kako doći do nje, tko će ih dočekati u sudu, gdje će boraviti do pozivanja za ulazak u sudnicu, hoće li im netko objasniti postupak koji slijedi, tko će ih otpremiti do sudnice, koga kontaktirati kada glavna rasprava završi radi dobivanja dodatne podrške i drugih informacija, a osim toga, i zašto ne, tko će pričuvati malodobnu djecu, kako se prevesti do suda zbog otežanog kretanja ili nedostatka novca za prijevoz?

Problem je postavljen vezano za pozivanje radi ispitivanja na glavnoj raspravi, naravno da je primjenjiv i na pozivanje i ispitivanje tijekom istrage, i na sam pred istražni postupak, jer su problemi žrtava/svjedoka uvijek isti.

II. TRAŽENJE RJEŠENJA

Kako su spoznaje o problemu i spoznaje o mogućim rješenjima sazrijevale u nastavku ću prikazati kroz dvije priče i dva iskustva:

Priča prva

Radeći dugi niz godina kao prvostupanjski kazneni sudac, najprije na predmetima iz nadležnosti općinskih sudova i zatim na predmetima iz nadležnosti županijskih sudova, nisam mogao ne primijetiti istovremeno, zbunjenost, bojazan i nelagodu, te strahopoštovanje žrtava/svjedoka, zbog čega sam se koristio svakom prigodom i sucima ukazivao na potrebu stalnog podsjećanja o nužnosti bjezanja od bezdušnog birokratizma, koji se nerijetko oslikavao kroz bahatost, grubost i pretjerani formalizam koji je nadilazio procesna pravila.

¹ Veleposlanik Velike Britanije u Republici Hrvatskoj

² Konzultant za Podršku žrtvama / svjedocima kriminala pri veleposlanstvu Velike Britanije u Republici Hrvatskoj

Iskustvo prvo

Prije nekoliko godina dobio sam poziv za glavnu raspravu, i to kao žrtva/svjedok. Došavši u sud, svi smo stajali ispred ulaza u sudnicu na vrlo malom prostoru, bez ikakve mogućnosti za barem i trenutno izdvajanje. Od troje okrivljenika, dvoje je bilo privedeno s izdržavanja kazne zatvora iz Kaznenog zavoda Lepoglava. Došaptavali su se, fiksirali me pogledom i dobacivali uvrjede. Iako sam bio iskusan sudac i samim tim pripravan na iznenađenja, osjećao sam se nelagodno te priznajem da sam jedva čekao da barem uđemo u sudnicu očekujući kontrolu situacije od strane suca.

Priča druga

Prije godinu ili dvije, do mene je došao jedan kolega i prilično mrzovoljnim glasom mi se požalio kako su kod njega bili predstavnici veleposlanstva Velike Britanije u Republici Hrvatskoj, gnjavili ga pričama o žrtvama/svjedocima kaznenih djela, o volonterima³, potrebnom prostoru u sudu i tako dalje, iako nije znao što bi prije uradio od brojnih obveza.

Iskustvo drugo

Nedugo zatim, kod mene se najavila Caroline Austin, konzultant za podršku žrtvama/svjedocima kriminala pri veleposlanstvu Velike Britanije u Republici Hrvatskoj, te mi po dolasku detaljno približila rad njihovih volontera na zaštiti žrtava/svjedoka kaznenih djela, što me je priznajem iznenadilo, i to u pozitivnom smislu, jer sam u tom odmah vidio izlaz, iz, na prvi pogled, pat - pozicije.

III. SLUŽBA ZA ZAŠTITU ŽRTAVA/SVJEDOKA KAZNENIH DJELA

Nakon opisanog sazrijevanja u traženju rješenja, što sam opisao kroz dvije priče i dva iskustva, realizacija Službe za zaštitu žrtava/svjedoka kaznenih djela pri Županijskom sudu u Vukovaru išla je nevjerojatno lako. Brzo smo okupili petnaestak volontera, usmjerili ih prema Volonterskom centru u Zagreb⁴, u prostorijama Kluba sudaca Vukovar organizirali seminare (20. i 22. veljače

³ Onaj koji besplatno obavlja neku službu zbog entuzijazma. Moglo bi se reći da volonterizam postoji otkada je i čovjeka, ljudski je da jedni pomažu drugima (pomoć bližnjem, pomoć u nevolji, zajedničke akcije...). U zapadnoj civilizaciji pojavu dobrovoljnog rada u svrhu pomoći ljudima može se promatrati u uskoj vezi s naukom kršćanske religije, gdje je upravo «pomoć bližnjem» jedna od glavnih vrijednosti. Institucionalizacija volonterskog rada počela je 1920. kada su pacifisti Pierre Cerosolo i Hubert Parris organizirali prvi međunarodni tim koji su obnavljali selo Esne blizu Verduna u Francuskoj, koje je bilo razrušeno u I. svjetskom ratu. Do 1945. međunarodni volonterski kampovi organizirani su u Švicarskoj, Engleskoj, Švedskoj, Španjolskoj, Nizozemskoj, Italiji, i još nekim zemljama. Kasnije se pojavila potreba za uključivanje volontera u socijalni rad (bolnice, domovi za strane i nemoćne i sl.) 1948. Unesco je osnovao CCIIVS (Co-ordinating Comitee Of International Voluntary Service), koji je od tada krovna organizacija svih volontera. Prije II. Svjetskog rata u Hrvatskoj su postojala razna dobrotvorna i humanitarna društva u okviru Katoličke crkve, političkih stranka, (Hrvatska seljačka stranka,) te kao organizacije samih građana. U sklopu SFRJ volonterski rad u današnjem smislu nije bio poznat. Uspostavom samostalne Republike Hrvatske razvija se civilno društvo, pa tako i volonterski rad. Danas je prepoznata vrijednost volonterskog rada i za državu kao i edukativna važnost takvog rada za same volontere. 1996. ustanovljen je EVS (European Voluntary Service). 2000. Vijeće Europe donijelo je Konvenciju o promociji međunarodnog dugoročnog dobrovoljnog rada za mlade.

⁴ Founded in Zagreb 1998 of address: Bašćanska 11, Zagreb, President Jela Tomanjik (Ms). Project started by assistance of Service Civil International (SCI) along with arrival of the first foreign volunteers to Pakrac to help rebuilding devastated areas. By the end of 2001, the Centre became associated member of SCI. It is non government, non profitable organization promoting voluntarism and its values, teaching people how to solve their problems and develop their community.

2006. na temu "Prevenција maloljetničkog kriminala i podrška žrtvama/svjedocima kriminala", te 25. i 26. travnja 2006. na temu "Žrtve kaznenih djela – utjecaj traume i pristup pomagača", uključujući i "Volonterski menadžment"), opremljen je prostor u sudu (namještaj, računalo, pristup internetu, web stranica⁵, telefonska linija i otiskan je letak). U kratkom vremenu sve je bilo spremno i Služba je mogla početi s radom.

Klub sudaca Vukovar – seminari za volontere

Tko može biti volonter? Svi ljudi mogu biti volonteri, studenti, umirovljenici i druge odgovorne osobe u našem okruženju. Volonter ne mora imati posebne kvalifikacije, čak ne mora imati bilo kakvih znanja o sudskom postupku, ali zato mora imati slobodnog vremena. Volonter ne smije biti suviše zvaničan, nikada ne smije doći u iskušenje da ponudi pravni savjet ili da razgovora o slučaju, povjerljivost je nedvojbeno, nikada ne smije nuditi svoje mišljenje, uvijek treba pitati za pomoć ako je potrebna i mora uživati u novim izazovima.

Zbog značaja prvih koraka treba spomenuti imena i prezimena volontera koji su početno činili Službu za podršku žrtvama/svjedocima kriminala: Ksenija Jovičić, Marijana Klarić, Dario Mađaroš, Danijela Malečić, Tamara Manojlović, Branka Matanović, Srđan Milaković, Ognjen Plavšić, Antonija Probojčević, Nataša Salak – Hochbaum, Martina Suljada, Vanja Suman, Branislava Šimak, Darko Vicković i Vlatka Vilhelm.

Dana 22. ožujka 2006. u prisustvu Njegove Ekselencije veleposlanika Velike Britanije u Republici Hrvatskoj gospodina Sir Johna Ramsdena i drugih uglednika u Županijskom sudu u Vukovaru svečano je otvoren prostor za rad.

⁵ www.zupsudvu.hr (od 01. siječnja do 31. prosinca 2006. 16.271 posjetitelj)

Svečano otvaranje Službe

Služba funkcionira na način da volonteri putem web stranica ovoga suda dolaze do podataka koje su glavne rasprave na rasporedu narednog mjeseca, a zatim u upisniku pronalaze spise i žrtve/svjedoke kaznenih djela ili do njih dolaze direktno kontaktirajući sa sucem kojem je predmet raspoređen u rad. Kada jednom kontakt bude uspostavljen, sve je stvar obostranog dogovora što je žrtvi/svjedoku potrebno radi lakšeg snalaženja. Bilo je slučajeva i da su sami roditelji, bez obzira na uzrast svoje djece, tražili pomoć Službe. Rad Službe u cijelosti je pokriven rasporedom dežurstva koji volonteri sami izrađuju. Naravno da "tehnika rada Službe" može biti i drugačija, primjerice, suci ili druga osoba u sudu, mogu sami procijeniti kada je potrebno angažiranje Službe, te uz poziv za glavnu raspravu priložiti i odgovarajući letak.

Nije trebalo dugo čekati i Služba za zaštitu žrtava/svjedoka kaznenih djela pri Županijskom sudu u Vukovaru je opravdala svoje postojanje, naročito zbog rada na kaznenim predmetima ratnog zločina, odnosno zbog razumljivo zahtjevnih oštećenika, a do sada je bilo ukupno 47 takvih kaznenih predmeta, ili po optuženicima ukupno 242 okrivljenika.

IV. UDRUGA VOLONTERA ZA PODRŠKU ŽRTVAMA/SVJEDOCIMA U SUDSKIM POSTUPCIMA

Kada je rad volontera postao nezaobilazan i kao takav primjetan u javnosti, pojavila se ideja za proširenjem njihove aktivnosti i na općinske sudove s područja nadležnosti Županijskog suda u Vukovaru, dakle, na općinske sudove u Iloku, Vukovaru, Županji i Vinkovcima. To je tražilo neminovnu transformaciju postojeće Službe, i nakon razmatranja više mogućih rješenja, izbor je pao na organiziranje volontera kroz nekakvo udruživanje. Za pohvalu je, da su postojeći volonteri transformaciju iznijeli sami na svojim leđima, s tim što je Županijski sud u Vukovaru

samo bio pokretač u svezi definiranja općinskih sudova. Tako je nastala Udruga volontera za podršku žrtvama/svjedocima⁶ u sudskim postupcima sa sjedištem u Vukovaru.

V. ZAKLJUČNO

Manje-više, svi smo bili svjesni da se nešto moralo učiniti na zaštiti žrtava/svjedoka kaznenih djela, pogotovo kod pojedinih kaznenih djela. Kao usmjerivač k iznalaženju najoptimalnijeg rješenja, pojavilo se svojim sugestijama veleposlanstvo Velike Britanije u Republici Hrvatskoj. Naravno da bi njihova sugestija bez naših prepoznavanja njezinog pravog učinka, ostala samo mrtvo slovo na papiru. Entuzijazam, želja za pomacima, za stvaranjem novog, jesu izuzetno bitni i to prvenstveno iz razloga što ne postoji bilo kakva zakonska regulativa za obvezatno postupanje, za nametanje ovakvog ili sličnog rješenja. Usputno, valja istaći da Republika Hrvatska još nema Zakona o volonterima.

Zaštita žrtava/svjedoka kaznenih djela, bez obzira na sve poteškoće, zaživjet će u onim sredinama, u onim sudovima, gdje predsjednici sudova to prepoznaju i zaista žele, ili da pojednostavim, ako predsjednici sudova budu inertni, nezainteresirani, neće biti niti zaštite žrtava/svjedoka kaznenih djela, a od toga će najviše štete imati upravo žrtve/svjedoci.

Vukovar, 11. siječnja 2007.

Informatička podrška: **mr. Renata Bradvica i Nikola Živković** iz Službe za informatiku Županijskog suda u Vukovaru

---

⁶ Osnivačka skupština Udruge volontera za Podršku žrtvama / svjedocima u kaznenim postupcima održana je dana 19. rujna 2006. u prostorijama Kluba sudaca Vukovar.